

למעשה

הרב עובדיה דהן שליט"א

יו"ר המועצה הדתית אשדוד ורב בית הכנסת הניכי הישיבות – "בית יוסף" קרית פוניבו

כל סטיה מסוכנת!

הַשְׁמַרְוּ לְכֶם פֶּן יִפְתָּה לְבַבְכֶם וְסַרְתֶּם וְעַבְדְתֶם אֱלֹהִים אֲחֵרִים וְהִשְׁתַּחֲוִיתֶם לָהֶם (י"א, ט"ז)

כתב הרב מקדש הלוי את הפרשה הזו, העוסקת באזהרת בני ישראל מפני עבודה זרה חלילה - קוראים כל בית ישראל פעמיים בכל יום, בשחרית ובערבית. ולכאורה, פלא גדול יש בדבר! שכן הלא חטא עבודה זרה - הינו אחד החטאים הגרועים ביותר, בדיוטא התחתונה ממש, וכלום זקוקים אנו לאזהרות רבות ויומיומיות בכדי שלא נעבור עליו? הלא החטא הזה רחוק מאתנו כרחוק מזרח ממערב!

אלא שמכאן עלינו ללמוד, כי אין כל אפוטרופוס לעבודה זרה! איש אינו יכול לערוב לאדם שלא יגיע לדיוטא התחתונה, שכן אפילו הסטיה הקלה ביותר בעבודת ה' - עלולה לגרום לתוצאות איומות אשר מי ישרון!

הסטיה הקלה ביותר - עלולה בהחלט להביא בסופו של תהליך כואב אל התהומות העמוקים ביותר, אל מצב של "וסרתם ועבדתם אלוהים אחרים", וכפי שכבו לימדונו חז"ל ואמרו (שבת דף ק"ה, ע"ב): "כך אומנותו של יצר הרע: היום אומר לו עשה כך, ולמחר אומר לו עשה כך, עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה - והולך ועובד!"

ועל כן, מצווים אנו לקרוא מידי יום פעמיים את האזהרות הללו, בכדי שתעמודנה תדיר לנגד עינינו, ואנו נזכור להישמר מפני כל סטיה - אפילו הקלה שבקלות, ולו בשל התוצאות הנוראות שעלולות להגרם בעקבותיה!

מאמר מרכזי הרב פנחס זרביב

ברכת המזון - הודאה לקב"ה מושכת שפע של הטבה

ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלוהיך על הארץ הטבה אשר נתן לך (פרק ח, י) כתב הרב דב יפה זצ"ל בספרו לעובדך באמת (עקב) פסוק זה הוא המקור בתורה למצוות ברכת המזון, וכפי שכתב הרמב"ם הל" ברכות פרק א, א): מצוות עשה מן התורה לברך אחר אכילת מזון, שנאמר דברים ח, י' ואכלת, ושבעת וברכת את ה' אלוהיך". ובספר המצוות מנה הרמב"ם את מצוות ברכת המזון, כאחת מתרי"ג מצוות. והנה, החיוב להודות לקב"ה לאחר אכילה לשובע, הוא מוכרח אצל כל בר דעת, מצד הכרת הטוב. כל בר דעת מבין שמוטלת חובה מוסרית בסיסית על כל מי שמקבל איזו טובה, להודות על כך מקרב לב למיטיבו, ואם לא יעשה כן הרי הוא כפוי טובה, ובוודאי שכך צריך לנהוג כלפי מי שממציא לו מזון להשביע את גופו ולהחיות את נפשו. ברם, חשוב לדעת שהודאה לקב"ה על החסדים שהוא משפיע עלינו איננה רק חובה, אלא היא זכות עצומה עבורנו.

ובהקדם: החינוך מצווה תכח כותב, שאין להעלות על הדעת שלקב"ה יש איזו תועלת ממה שמברכים אותו, "כי להשי"ת כל הכבוד וההוד, וכל הטוב וכל החכמה, וכל היכולת וכל הברכה, ודברי בני אדם וכל מעשיהם, אם טוב ואם רע, לא יוסיף ולא יגרע". ומהו א"כ עניין הברכות? אומר החינוך: "ממידותיו של הקב"ה, שהוא רב חסד והוא חפץ בטובת בריותיו, ורוצה שיהיו ישראל ראויים וזכאים לקבל טובה מאתו..." "ואחר שידענו שחפצו להריק עלינו מברכתו, נאמר שעניין הברכה שאנו אומרים לפניו הוא רק הזכרה, לעורר נפשנו באמרי פינו כי הוא המבורך אשר בו כלולים כל הטובות, ומתוך ההתעוררות הטובה הזו בנפשנו, ויחוד מחשבתנו להודות אליו, אנו זוכים במעשה הטוב להמשיך עלינו מברכותיו..."

יסוד גדול נתבאר בדברי החינוך: ההודאה לקב"ה, היא עצמה פועלת להמשיך עלינו שפע של הטבה מהקב"ה, על ידי שהיא עושה אותנו ראויים וזכאים לקבל את הטובות. זו גם מטרתן של הברכות, לעשות אותנו ראויים לקבל את טובותיו של הקב"ה, על ידי שנתעורר על ידי אמירת הברכות, שהקב"ה הוא מקור כל הברכות וכל הטוב מושפע ממנו, ונודה לו על כך.

המשך בעמוד הבא

חדש ניתן לשמוע את שיעורי הרב פנחס זרביב שליט"א בקול הלשון 0722741111

המשך מעמוד קודם

נמצא שמצוות ברכת המזון ניתנה על ידי הקב"ה, לפי שהוא חפץ בטובתנו ורוצה להשפיע עלינו מזון להשביע בו את גופנו ולהחיות את נפשנו, וכפי שאומר החינוך בהמשך דבריו, שהביאור במה שאמרו חז"ל ש"הקב"ה מתאוה לתפלתם של צדיקים", שהקב"ה חפץ שיעשו פעולה שיוכזו בה וימשיכו עליהם מטובו, כי חפץ חסד הוא לתת עליהם מברכתו ושלמותו.

ונראה שזה גם הביאור בדברי החינוך בשם רבותיו מובא במשנ"ב ס"י קפ"ה,

"שכל הזהיר בברכת המזון, מזונותיו מצויים לו כל ימיו בכבוד". והביאור בזה, שהיות והוא זהיר לברך את הקב"ה על המזון שממציא לו להשביע את נפשו, ההודאה עצמה פועלת להמשיך על עצמו את חסד השי"ת להמציא לו את מזונותיו בכבוד.

דברי המהר"ל על הקשר בין "שלא ברכו בתורה תחילה" לחרבן בית המקדש"

גדולה מזו מצינו בדברי המהר"ל:

הנה, איתא במסכת נדרים (דף פ"א): "מאי דכתיב 'מי האיש החכם ויבין את זאת על מה אבדה הארץ... ויאמר ה' על עוזבם תורת'... אמר רב שלא ברכו בתורה תחילה". מבואר מדברי רב, שבית המקדש הראשון נחרב בגלל שלא ברכו בתורה תחילה.

וידועה השאלה, שהרי הגמ' במס' יומא ט"ן אומרת שהוא נחרב על דברים חמורים לעין ערוך, כדאיתא שם: "מקדש ראשון מפני מה חרב, מפני ג' דברים שהיו בו - ע"ז גלוי עריות ושפיכות דמים?"

אומר המהר"ל, שבאמת הסיבה לחרבן הבית הייתה בגלל העבירות החמורות של אנשי אותו דור, אלא שאם היו מברכים בתורה כראוי, היה הקב"ה נותן בלבם לשמור לעשות ולקיים את התורה, שכשם שהקב"ה נתן את התורה לישראל, כך גם היה ברצונו שיהיה לזה קיום והמשך, ואף אם היו עוברים לפעמים על מצווה מהמצוות היו מיד חוזרים לשמור ולעשות.

ומוסיף המהר"ל, שאף שבודאי שגם בני אותו דור אמרו בפיהם את ברכות התורה, אך עיקר העניין אינו האמירה בפה אלא "האהבה הגמורה והדבקות אל השם יתברך, לאהוב את השם במה שנתן תורה. ואף אם הייתה להם אהבה, לא כל האהבות שוות, ולא ברכו כפי רום ערך מעלת התורה וכפי שהביא הרין בנדרים בשם רבינו יונה שביירש, "שלא היתה התורה חשובה בעיניהם כלל שיהא ראוי לברך עליהן, שהיא הטובה העליונה והיא טובה על הכל".

למדנו מדברי המהר"ל, שהודאה לקב"ה על טובה שנתן, פועלת שהקב"ה ימשיך את הטובה ויעשה שיהיה לה המשך וקיום, אלא שיש לכך תנאי שההודאה תהיה לפי ערך הטובה. עוד למדנו מהמהר"ל, שההודאה לקב"ה צריכה להביא אותנו לאהוב אותו ולדבוק בו.

והנה מצד האמת צריך מאד לשמוח שמצוות ברכת המזון אינה נדירה ואפשר לזכות במצווה דאורייתא זו של ברכת המזון לעיתים קרובות. אלא מאי, מעלה גדולה זו עלולה חלילה להפוך לחסרון, שהרי מצד הטבע יש התלהבות מיוחדת כאשר מזדמנת לאדם מצווה שאינה תדירה, כדוגמת ארבעת המינים, אכילת מצות וכדו', ולעומת זאת במצוות תדירות כדוגמת ברכת המזון, ההתלהבות הטבעית פחותה בהרבה ועלולים להיגרר בקלות למצב של "מלומדה". לכן חייבים לעמוד על המשמר, ואסור לתת בשום אופן למציאות זאת להשפיע על אופן קיום מצוות ברכת המזון.

אין שום השוואה בין ברכת המזון הנאמרת כלאחר יד באופן של "בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחק ממני", לבין כשמברכים בהתלהבות ובכוונה הראויה, כפי שמחייבת מידת הכרת הטוב ובהתאם לגודל הטובה שקיבלנו מהקב"ה. ברכה שנאמרת בכוונה ובהתלהבות הראויה, תביא גם את המברך לאהבת הקב"ה ולדבקות בו, כפי שמתחייב מגודל טובותיו וחסדיו של הקב"ה עמו. ויהי' שזוכה לכך. עכ"ד הרב דב יפה זצ"ל.

למה מתו כל אותם אלפים בימי דוד ואיך התיקון ע"י אמירת מאה ברכות

כתוב במדרש (שוחר טוב תהילים יז) 'שכל אותן אלפים שמתו בימי דוד לא נפלו אלא על שלא תבעו את בנין בית המקדש'

וצ"ב למה פסקו מלמות רק כשתיקן דוד שיברכו מאה ברכות בכל יום. ומה השיכות לזה עם בנין בית המקדש הרי זה לא תורה שהיא במקום בית המקדש, וכי"ב?

אלא היות שהחטא היה חוסר בביקוש קרבת ה' והתיקון הוא שביקשו את קרבת ה' ע"י שיברכו מאה ברכות בכל יום, ויספרו לראות האם כבר בירכו מאה ברכות או לא הספיקו לברך מאה ברכות כמו בשבת וצום.

וזה מראה על חשיבותה של ההודאה

מאה ברכות - היים של השבון

כתב הרב מקדש הלוי ועתה ישראל מה ה' שואל מעמך ידועה דרשת חז"ל על הפסוק הזה (מנחות דף מ"ג, ע"ב), כאשר הם דורשים: "אל תיקרי 'מה' - אלא 'מאה', ומכאן מוצאים רמז למאה ברכות שצריך כל אדם לברך מדי יום ביומו.

וכאן עלינו להבין, כי אין הענין רק במספר מאה הברכות עצמן, אלא בעיקר בעובדה שעל ידי אמירת מאה ברכות בכל יום - יבוא האדם לזכור את הקב"ה במשך כל היום כולו, וממילא יהיה בכך חיזוק לעבודתו יתברך בלא הפסק כלל.

אולם לכשנתבונן נראה, כי יש בכך משמעות עמוקה יותר. שכן בכדי לקיים כהלכה את החובה הזו, ולהקפיד שבכל יום ויום יברך האדם מאה ברכות לפחות - עליו לחיות כל חייו עם השבון! מהרגע שבו הוא קם בבוקר ועד מהרגע שבו הוא הולך לישון - עליו לספור כל ברכה שהוא מוציא מפיו, לזכור את המספר, ולוודא כי הוא מגיע בסופו של דבר למאה ברכות! על ידי כך - יזכור האדם ממילא גם את הקב"ה בכל רגע ורגע, והתוצאות הכרוכות בודאי לא תאחרנה לבוא.

ואין הדברים אמורים רק באשר למאה הברכות... בכל תחום בחיי האדם - צריך הוא לחיות בחשבון מתמיד, לדעת בכל רגע היכן הוא עומד, וזאת למרות שאין מצוה נוספת אשר קיומה מותנה בספירה עקבית ורציפה...

על האדם לחשוב מהרגע שבו הוא קם בבוקר ועד שהוא הולך לישון: מה עלי לעשות? מה מצפה ממני הקב"ה ברגע זה? כיצד אני יכול להתקדם עוד ועוד? וכן הלאה וכן הלאה... רק אם יחיה כך את חייו מתוך חשבון תמידי - יוכל להגיע אל התכלית, אל הפסגה, אל השלמות הנדרשת ממנו!

ועל כן אף מוצאים אנו שכתבו הפוסקים, כי צריך אדם להתפלל כמונה מעות. ומשמעות הדבר הינה, שכשם שאדם הסופר את כספו יודע תמיד בכל רגע בדיוק באיזה מספר הוא אוהו - כך גם צריכה להיות גישתו של האדם ביחס לרוחניותו, להפילה ולברכות. אסור לו למלמל את המילים מבלי תשומת לב מדוקדקת... עליו להיות מודע תמיד באופן מדוייק למצבו, למקום בו הוא עומד, וכך לחיות את כל חייו תוך חשבון תמידי!

אם אמנם נעשה כן, אם אמנם נחיה כך את כל חיינו - הרי שממילא נצליח בודאי להעפיל לפסגות נישאות, ולקיים את כל מה שה' יתברך מצפה מאיתנו שנקיים, בשלמות הראויה וברצינות הרצויה, וטוב לנו בזה ובבא! עכ"ל.

היה רב אחד גדול בירושלים שחלה במחלה הקשה, לא עליו, והוצרך לעבר ניתוח קשה ומסיבך. הרב פירר יעץ לו להגיע לפרופסור ידוע בארצות הברית, שהוא מומחה גדול באותו נושא.

בשל מסובכות הניתוח היה מחירו גבוה בהתאם, שלוש מאות אלף דולר!

הרב ובני ביתו התחבטו לגבי הבעיה הכספית הקשה. מילא, אם היה הניתוח עולה חמישים אלף דולר, עוד איכשהו היו משיגים. אם היה עולה מאה אלף, היו לוקחים עוד הלוואות, אבל שלוש מאות אלף?!

בניו של הרב לא ראו שום דרך להשיג את הכסף, אבל הודיעו שיהיו מוכנים להתחייב לכל סכום שידרש, כדי שאביהם ימשיך לחיות.

התחילו להתכונן למבצע המסובך של הנסיעה. הבנים טיפלו בכל הסידורים הטכניים, וגם ארזו מזוודות, ואביהם ישב ולמד. הטיסה היתה אמורה להמריא למחרת בשעה חמש בבוקר. בשעה אחת בלילה מצלצל הטלפון, מישוהו רוצה את הרב.

האדם שמעבר לקו מספר לרב, שיש לו בן שסובל מפגיעה מוחית, והוא צריך להיות במוסד מתאים, שם יטפלו בו וישתדלו לקדמו בהתאם ליכולותיו, אך מאחר והוא אזרח אמריקאי, הנהלת המוסד אינה מוכנה לקבל את הילד אלא תמורת סכומים אסטרנומיים, שאין למשפחה שום אפשרות לשלמם. האב המסכן ביקש מהרב, שיכתוב מכתב המלצה לחבר כנסת מסוים, שיש לו קשרים עם הנהלת המוסד.

הבנים שמעו, ואמרו לאב: "אבא, בשעה חמש עליך להיות כבר במטוס, ועוד רגע צריכים לצאת לשדה התעופה! תגיד לאדם ההוא שאתה עומד לעבור בימים הקרובים ניתוח קשה, וזה לא זמן מתאים לבקשות כאלו. הוא יכול להתקשר עוד חודש, ונקווה שאז נהיה כבר בחזרה בבית".

"לא!" אמר הרב לבניו, "מצווה הבאה לידיך אל תחמיצנה" (מכילתא שמות יב, יז), ולאיש שביקש את עזרתו אמר: "אני כותב עכשיו מכתב המלצה לחבר הכנסת, ואבקש ממנו שיעשה כל מה שביכולתו לעזור לך. תבוא לכאן עוד חצי שעה, המכתב יהיה מוכן".

הרב ובנו טסו לארצות הברית, וישבו בחדרו של הפרופסור. הפרופסור קרא את המסמכים ושאל: "האם אתה ראביי של ישיבה פלונית?" "כן".

"אתה יודע, שאני קיבלתי אתמול מכתב ממך?"

"לא, אני לא שלחתי אליך שום מכתב".

"אכן, לא שלחתי אלי מכתב, אבל שלחת מכתב לחבר כנסת פלוני, והוא שלח את המכתב שלך אלי. אני ראש עמדה של המוסד לילדים בעלי פגיעה מוחית. אתה כתבת מכתב וביקשת שנקבל ילד, על אף שלהוריו אין יכולת לעמוד בתשלומים הגבוהים, נכון?" "אכן, כן", אמר הרב.

"חבר הכנסת סיפר לי, שכתבת את המכתב הזה בשעה אחת וחצי בלילה, בלחץ של זמן, כי מיד אחר כך היית

צריך לעלות על מטוס בדרכך לחו"ל, לניתוח קשה ומסובך. אם ככה אתה עוזר לאנשים, גם אני רוצה לעזור לך. אעשה את הניתוח שלך חנם, כאות הוקרה!" "מעשיך יקרבוך", המעשה הטוב שאתה עושה, הוא בעצמו יביא עליך טובה וברכה (האור לחיים עקב תש"פ)

הרב היים בן המו שליטי"א

(ז-יב) "והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה ושמרתם ועשיתם אותם, ושמר ה' אלוהיך לך את הברית ואת החסד, אשר נשבע לאבותיך"... (ג) "ואהבך וברכך והרבך וברך פרי בטןך, ופרי אדמתך"... (יד) "ברוך תהיה מכל העמים"... (טו) "והסיר ה' ממך כל חולני"...

פרשתנו פותחת בשורה ארוכה של ברכות המובטחות ל "והיה עקב תשמעון" הנה המילה עקב משמעותה יען כפי המבואר (בראשית כו-ה) "עקב אשר שמע אברהם בקולי" פירוש יען אשר שמע אברהם בקולי, וכאן מפרש רש"י עקב מלשון עקב, ומבאר, אם המצוות הקלות שהאדם דש בעקביו תשמעון, אזי מובטחות כל צרור הברכות כפי שהפרשה ממשיכה ומפרטת, ויש להבין מה המיוחד במצוות הקלות שהאדם דש בעקביו יותר מכל המצוות החמורות? למה ההבטחות הללו הם רק על ההקפדה על המצוות הקלות שהאדם דש בעקביו?

בתנחומא מובא: והיה עקב, זהו שאמר הכתוב (תהלים מט-ו) "למה אירא בימי רע עוון עקבי יסובני" אמר דוד המלך עליו השלום, ריבונו של עולם איני ירא ביום הדין מהמצוות החמורות שבתורה, וזאת מפני שהם חמורות, אני ירא מהמצוות הקלות, בגלל שהן קלות, ואתה אמרת "הוי זהיר במצוה קלה כבחמורה" לכן אמר דוד (יט-יב) "גם עבדך נוהר בהם בשמרים עקב רב" כך דרכם של הבריות שהם בדרך כלל מקפידים ונוהרים מהמצוות החמורות, וההגדרה מהי מצווה חמורה עשויה להשתנות בין איש לרעהו, הבעייה היא דווקא בתחום המצוות הקלות שאותם דש האדם בעקביו, ופעמים שגם מצווה חמורה יכולה עם הזמן להיות בעיני האדם קלה, כפי שאמרו חז"ל (קידושין מ.) אמר רב הונא, "עבר אדם עבירה ושנה בה הותרה לו", וכוונת הגמ' נעשית לו כהיתר, כלומר אם בפעם הראשונה והשנייה שעבר עבירה זו הרגיש נקיפות מצפון, הרי שעם הזמן מבחינה מצפונית הותרה לו, ואינו מרגיש אפילו צורך לעשות עליה תשובה.

הקב"ה יצר את האדם וברא בו רמ"ח איברים, ושם"ה גידים, האיברים מכוונים כנגד רמ"ח מצוות עשה, והגידים מכוונים כנגד שם"ה מצוות לא תעשה, כך שבכל מצווה שהאדם מקיים הוא מחיה את אותו האיבר הרוחני השייך לאותה המצווה, וההימנעות מלא תעשה נותן חיות לאותו הגיד המכוון כנגד אותו הלאו, יוצא שכל מצווה היא מחיה איבר או משמיטה אותו, וכך כל לאו, והרי אין און יודעים כנגד איזה איבר מכוונת המצווה, יתכן שמצווה שבעינינו היא קלה ביותר היא מייצגת איבר חשוב שבלעדיו אין קיום לגוף, ויחסר בשלמות הנשמה.

ובפרט לאור דברי הרמב"ן סוף פרשת בא שכתב וז"ל: "וכוונת כל המצוות שנאמין באלוקינו ונודה אליו שהוא בראנו, והיא כוונת היצירה, שאין לנו טעם אחר ביצירה הראשונה, ואין אל עליון הפך בתחתונים מלבד שידע האדם ויודה לאלהיו שבראו", כך שלכאורה אין כל הבדל בין מצווה קלה לחמורה מפני שההתייחסות צריכה להיות לא למצווה אלא למצווה, והמצווה הוא מי שאמר והיה העולם, ועבד האומר לאדונו בדברים קלים אינו שומע לך, אינו עבד.

הרמב"ם בהלכות תשובה (ג-ב) כותב "ואין שוקלים זמיותו וחובותיו של האדם אלא בדעתו של אל דעות, והוא היודע איך עורכים הזכויות כנגד העוונות", ובמדרש (דב"ר ו-ב) אר"א בא בר כהנא אמר הקב"ה לא תהא יושב ושוקל במצוות התורה, לא תהא אומר הואיל ומצווה זו גדולה אני עושה אותה, מה עשה הקב"ה? לא גילה לבריות מהו מתן שכרה של כל מצווה ומצווה, כדי שיעשו המצוות בתום, למה הדבר דומה, למלך ששכר לו פועלים כדי שיפארו לו את הפרדס במיגוון גדול של עצי פרי, בסיום העבודה אסף המלך את כל הפועלים וקבע את שכרם, ואמר מי שנטע עצי לימון יקבל על כל עץ 100 שח; על עץ תפוחים 300 שח; על עץ אפרסק 80 שח; וכו' מיד אליו שתעריפם היה נמוך החלו לטעון אילו ידענו אף אנו היינו נוטעים את העצים שתערים גבוה, אמר להם המלך היא הנותנת אם הייתי מגלה לכם זאת מראש הרי שהגן שלי לא היה מושלם, כך הקב"ה לא גילה לנו את מתן שכרן של המצוות כדי שנקיים את כולם.

עוד מדברי הרמב"ם במשנה אבות (ד-ב) על דברי בן עזאי האומר "הוי רץ למצוה קלה כבחמורה" מלמד אותנו לקח מהנהגתו של השלם שבשלמים רעיא מהימנא משה רבינו, אשר נכסף להוסיף חצי מצווה, על כל מעלתו ושלמותו, כפי שבראו חז"ל (מכות ז) על הפסוק (דבר' ד- מא) "אוי יבדיל משה שלוש ערים" מצווה זו עוסקת בהקמת ערי מקלט לרוצח בשגגה, ואף על פי שאין שלושת הערים שבעבר לירדן קולטות עד שיקימו את שלושת הערים בתוך הארץ, אעפ"כ אמר משה כל מה שבכוחי לעשות אעשה, כלומר משה רבינו שעליו נאמר אוהב מצוות לא ישבע מצוות, חוטף את חצי המצווה הזו, והנה כאשר נעמיק לכאורה גם חצי מצווה אין כאן, שלכאורה זה דומה לאדם שמניח שתי פרשיות תפילין במקום ארבע, או נוטל במקום ארבעת המינים בסוכות רק שניים, וודאי שאין לו חצי מצווה, ובכל זאת התורה רואה לנכון להדגיש לנו איך משה התייחס גם לחלק מהמצווה, וזאת כדי לתת לנו מושג איך אנו צריכים לגשת לקיום המצוות.

שואלים אם אין אתה יודע מתן שכרן של מצוות, איך התנא אומר הוי מחשב הפסד מצווה כנגד שכרה? איך אפשר לחשב דבר שאתה לא יודע את הערך שלו? אלא היא הנותנת, שצריך כל אדם להתייחס באותה יראה ובאותה רצינות לכל מצווה בין אם קל לקיימה ובין אם קשה, שהרי המצווה הקלה ביותר היא שילוח הקן, ושכרה אריוות ימים, והמצווה הקשה ביותר כיבוד אב ואם, וגם היא שכרה אריוות ימים, ללמדך שרק הקב"ה ישתבח שמו יודע חשיבותה של כל מצווה ומה ערך כל פעולה שאדם עושה בעולמו, ועוד שאין האדם יודע מה הוא בא לתקן.

ובפרט שמצווה גוררת מצווה, ולאור האומר שאין אנו יודעים מה ערכה של כל מצווה, כפי שמסופר על הרבי מצ'ורטקוב שהשתתף בחנוכת הבית של ישיבת חכמי לובלין, ודבר בשבחו של הנדיב שתרם את כל הבניין, ואמר כך, אני לא מקנא בנדיב על תרומתו הגדולה, מפני שהיא מצווה הנעשית בפרהסיא ומוסיפה לו כבוד, אני מקנא באותה מצווה שהוא עשה בצנעה, שגררה אחריה את המצווה הזו.

את המזלזל במצווה קלה היה מדמה רבי ישראל מסלנט לאדם אשר ניתק את פסי הרכבת בקטע קצר של כמה אמות בלבד, לכאורה יתמם הוא ויאמר וכי מה חשיבות יש לכמה אמות לעומת אלפי הקילומטרים שמסילת הרכבת נמשכת? אך כל בר דעת מבין כי במעשה זה הוא ממיט אסון גדול על נוסעי הרכבת, כך אדם האומר וכי מה עשיתי, סך הכל התלוצצתי, דברתי, ואינו יודע שבדיבור תמים יכול הוא לגרום לשפיכת דם בהעליבו את חבירו.

מצינו בעוג מלך הבשן שהוא הפליט שבא והגיד לאברהם אבינו כי נשבה לוט בן אחיו, כאשר כל מטרתו הייתה שאברהם יצא למלחמה הקשה ויהרג שם, והוא יקח את שרה לאישה, למרות שכוונתו הייתה זדונית, בכל זאת קיבל שכר על עצם ההודעה, והוא נשאר לפליטה מכל דור המבול והארץ ימים עד זמן משה רבינו, עד שכאשר ביקש לעקור הר ולהשליך אותו על ישראל, משה פחד שמא תעמוד לו זכות זו, אמר לו הקב"ה למשה (במדבר כא-לד). "אל תירא אותו כי בידך נתתי אותו ואת כל עמו".

וכן נבוכדנצר בזכות שלוש פסיעות שפסע לכבוד הקב"ה לתקן את נוסח המכתב ששיגרו לחזקיה המלך כאשר התרפא מחוליו, והוא העמידם על טעותם- זכה הוא ובנו ונכדו שלוש דורות לשלוט בכל העולם, וכנגד זה אנו פוסעים בסוף התפילה שלוש צעדים לאחור בעושה שלום במרומי.

אם על פעולה כזו אדם מקבל שכר עצום, כל שכן במצוות שאדם עושה יום יום בגופו, בממונו, בדיבור, ובמחשבה טובה על אחת כמה וכמה!!

המשגיח הגה"צ רבי אליהו לופיאן היה דורש בשם הסבא מקלם זיע"א: כדאי היה לקב"ה ישתבח שמו לברוא את העולם למשך ששת אלפים שנה, כדי שיהודי יזכה לומר פעם אחת בלבד במשך זמן הבריאה "ברוך הוא וברוך שמו", כאשר אלף פעמים "ברוך הוא וברוך שמו" לא מגיעים לערך של אמן אחת, ואלף פעמים אמן לא מגיעים לגודל חשיבות של עניית "אמן יהא שמיה רבא" אחת. ואלף פעמים עניית אמן יהא שמיה רבא לא מגיעים לזכות של תיבה אחת מלימוד התורה!!!

דווקא בתקופה בא אנו נמצאים גם שאנשים רבים בכידוד, ובתקופת "בין הזמנים" כל מילה של תורה ערכה כפול ומכופל, לכן נרבה בלימוד התורה ונזכה יחד עם כל בית ישראל לכשורות טובות אמן.

לצפייה והורדה בעלונים קודמים של "למעשה" (מכון למעשה) מתוך אתר "בינינו" - לחץ כאן ומתוך אתר תורת יוסף לחץ כאן ומתוך אתר של דרשו לחץ כאן